AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2008. október 8.*

A T-68/04. sz. ügyben,

az **SGL Carbon AG** (székhelye: Wiesbaden [Németország], képviselik: M. Klusmann és A. von Bonin ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: F. Castillo de la Torre és W. Mölls, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: H.-J. Freund ügyvéd)

alperes ellen

az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (C.38.359 – „elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek”-ügy) 2003.

* Az eljárás nyelve: német.

december 3-án hozott 2004/420/EK bizottsági határozat megsemmisítése iránt benyújtott kereset, másodlagosan az említett határozattal a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránt benyújtott keresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (ötödik tanács),

tagjai: M. Vilaras elnök (előadó), M. Prek és V. Ciucă bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. február 27-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 Az SGL Carbon AG (a továbbiakban: SGL, vagy a felperes) német gazdasági társaság, amely többek között szén- és grafittermékeket állít elő, azoknak elektrotechnikai és mechanikai felhasználása céljából.

2 A Morgan Crucible Company plc (a továbbiakban: Morgan) képviselői 2001. szeptember 18-án találkoztak a Bizottság képviselőivel, hogy felajánlják az együttműködésüket annak megállapítása érdekében, hogy az elektrotechnikai és mechanikai széntermékek európai piacán kartell áll fenn, és hogy kérelmezzék a kartellügyek esetében a pénzbírságok alóli mentességről és a pénzbírságok csökkentéséről szóló, 96/C 207/04 bizottsági közleményben (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) előírt engedékenységi intézkedéseket.

3 2002. augusztus 2-án a Bizottság a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján tájékoztatást kért a Conradty Nürnberg GmbH-tól (a továbbiakban: Conradty), a Le Carbone-Lorraine-tól (a továbbiakban: LCL), a Schunk GmbH-tól és annak leányvállalatától, a Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH-tól (a továbbiakban együttesen: Schunk), az Eurocarbo SpA-tól, a Luckerath BV-től és a Gerken Europe SA-tól, valamint a felperestől a szóban forgó piacon tanúsított magatartásukról. A Schunkhoz intézett levél a Schunk által 1999. október 28-án megszerzett Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (a továbbiakban: Hoffmann) tevékenységére is vonatkozott.

4 A felperes a 2002. szeptember 30-i levelében válaszolt a tájékoztatáskérésre.

5 A felperes a 2003. március 17-i levelével kérte az engedékenységi közlemény alkalmazását, és átadta a Bizottságnak a szóban forgó kartellre vonatkozó bizonyítékokat.

6 2003. május 23-án a Bizottság a vele közölt információk alapján a felperesnek és a többi érintett vállalkozásnak – azaz a Morgannak, a Conradtynak, az LCL-nek, a Schunknak és a Hoffmann-nak – is elküldte a kifogásközlését. A felperes a válaszában közölte, hogy a kifogásközlésben kifejtett tényeket lényegében nem vitatja.

7 A Morgan és a Conradty kivételével az érintett vállalkozások meghallgatását követően az [EK] 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban a Bizottság 2003. december 3-án elfogadta a 2004/420/EK határozatot (C.38.359 – „elektrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek”-ügy) (a továbbiakban: határozat), amelyet a felperessel a 2003. december 11-i levélben közölt. A határozat összefoglalását közzétették a Hivatalos Lap 2004. április 28-i számában (HL L 125., 45. o.).

8 A Bizottság a határozatban megjelölte, hogy a határozat címzettjei egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt az EK 81. cikk (1) bekezdése és – 1994. január 1-je óta – az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában, amely az eladási árak, illetve az ügyfelekre alkalmazandó egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok különösen egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből (mennyiségi korlátozások, áremelések, bojkottok) állt, amelyek nem voltak tagjai a kartellnek (a határozat (2) preambulumbekezdése).

9 A határozat a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„*Első cikk*

A következő vállalkozások megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy a megjelölt időszakokban megállapodások és összehangolt magatartások összességében vettek részt az elektrotechnikai és mechanikai felhasználású szén- és grafittermékek ágazatában:

– a [Conradty], 1988. októbertől 1999. decemberig;

– a [Hoffmann] 1994. szeptembertől 1999. októberig;

– az [LCL] 1988. októbertől 1999. júniusig;

– a [Morgan] 1988. októbertől 1999. decemberig;

– a [Schunk] 1988. októbertől 1999. decemberig;

– az [SGL] 1988. októbertől 1999. decemberig.

Második cikk

Az 1. cikkben meghatározott jogsértések miatt kiszabott bírságok a következők:

– a [Conradty] esetében: 1 060 000 euró;

– a [Hoffmann] esetében: 2 820 000 euró;

– az [LCL] esetében: 43 050 000 euró;

– a [Morgan] esetében: 0 euró;

– a [Schunk] esetében: 30 870 000 euró;

– az [SGL] esetében: 23 640 000 euró.

A bírságokat a jelen határozat közlésétől számított három hónapon belül kell megfizetni. […]

E határidő lejártát követően automatikusan az Európai Központi Bank által a jelen határozat elfogadása hónapjának első napján a fő refinanszírozási műveletekre alkalmazott 3,5 százalékponttal növelt kamatláb alapján számított kamatfizetési kötelezettség keletkezik.”

10 A bírság összegének meghatározását illetően a Bizottság a jogsértést különösen súlyosnak minősítette, tekintettel annak természetére, az EGT-piacon az érintett termékekre való hatására – annak ellenére, hogy ez a hatás nem volt pontosan mérhető – és az érintett földrajzi piac kiterjedésére (a határozat (288) preambulumbekezdése).

11 A kartellben részt vevő minden egyes vállalkozás jogellenes magatartása sajátos jelentőségének, tehát versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta a szóban forgó piacokon fennálló viszonylagos piaci jelentőségük alapján, amely kategóriákat piaci részesedésük alapján határozta meg (a határozat (289)–(297) preambulumbekezdése).

12 Ebből következően az LCL-t és a Morgant – amely a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthető 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és a felperest, amely 10% és 20% közötti piaci részesedésével közepes piaci szereplőnek tekinthető, a második kategóriába sorolták. A Hoffmannt és a Conradtyt, amely a 10% alatti piaci részesedése miatt kis piaci szereplőnek tekinthető, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekezdése).

13 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés súlya függvényében meghatározott alapösszegként az LCL és a Morgan esetében 35 millió eurót, a Schunk és a felperesek esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekezdése).

14 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság úgy vélte, hogy valamennyi érintett vállalkozás hosszú időtartamú jogsértést követett el. A tizenegy év és két hónapos jogsértés miatt a Bizottság a felperes, a Morgan, a Schunk és a Conradty esetében 110%-kal növelte a bírság alapösszegét. Az LCL esetében a Bizottság tíz év és nyolc hónapos időtartamú jogsértést állapított meg, és a bírság alapösszegét 105%-kal növelte. A Hoffmann esetében az alapösszeget 50%-kal növelték, tekintettel a jogsértés ötéves és egy hónapos időtartamára (a határozat (299) és (300) preambulumbekezdése).

15 A bírságnak a jogsértés súlyára és időtartamára tekintettel megállapított alapösszegét tehát a Morgan esetében 73,5 millió euróban, az LCL esetében 71,75 millió euróban, a felperesek és az Schunk esetében 44,1 millió euróban, a Conradty esetében 12,6 millió euróban és a Hoffmann esetében 9 millió euróban rögzítették (a határozat (301) preambulumbekezdése).

16 A Bizottság az érintett vállalkozások vonatkozásában sem súlyosító, sem enyhítő körülményt nem állapított meg (a határozat (316) preambulumbekezdése).

17 Az engedékenységi közlemény alkalmazását illetően a Morgan mentesült a bírság alól, mivel ez volt az első vállalkozás, amely a Bizottság számára jelezte a kartell fennállását (a határozat (319)–(321) preambulumbekezdése).

18 Az említett közlemény D. pontjának megfelelően a Bizottság a bírság azon összegét, amelyet az együttműködés hiányában szabott volna ki, az LCL esetében 40%-kal, a Schunk és Hoffmann esetében 30%-kal, a felperes esetében – amely utolsóként működött együtt – 20%-kal csökkentette (a határozat (322)–(338) preambulumbekezdése).

19 Határozatában a „Fizetőképesség és más tényezők” cím alatt a Bizottság – miután elutasította a felperes a bírság összege megfizetésére való képtelenségének bizonyítására irányuló érvelését – emlékeztetett arra, hogy a felperes vonatkozásában más kartelltevékenységek miatt a közelmúltban már három jelentős bírságot szabott ki.

20 A Bizottság kifejtette, az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/36.490 – úgynevezett „grafitelektródák”-ügy) (HL 2002. L 100., 1. o.) 2001. július 18-án hozott 2002/271/EK határozatban, a „grafitelektródák”-ügyben, valamint az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-2/37.667 – úgynevezett „speciális grafitok”-ügy) (HL 2006. L 180., 20. o.) 2002. december 17-én hozott 2006/460/EK határozatban, a „speciális grafitok”-ügyben, hogy a felperessel szemben 80,2 millió eurós bírságot szabott ki a grafitelektróda-kartellben való részvétele miatt, és 18,94 millió euró, illetve 8,81 millió euró összegű, azaz összesen 27,75 millió összegű bírságot szabott ki a felperes izosztatikusgrafit-kartellben és az extrudáltgrafit-kartellben való részvétele miatt (a határozat (358) preambulumbekezdése).

21 Figyelembe véve a felperes súlyos pénzügyi nehézségeit, és azt a tényt, hogy a felperes számára felrótt különböző kartelltevékenységek egy időben történtek, a Bizottság úgy vélte, hogy e különleges körülmények között az elrettentő hatás biztosítása érdekében nem szükséges a felperessel szemben a bírság teljes összegét kiszabni, azt tehát 33%-kal csökkentette, és 23,64 millió euróban határozta meg (a határozat (360) preambulumbekezdése).

Eljárás és a felek kérelmei

22 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2004. február 20-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

23 Mivel módosult az Elsőfokú Bíróság tanácsainak összetétele, az előadó bírót az ötödik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet e tanácsnak osztották ki.

24 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (ötödik tanács) elrendelte a szóbeli szakasz megnyitását. A felek szóbeli előadásait és az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszaikat a 2008. február 27-i tárgyaláson hallgatta meg.

25 A felperes keresetében azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a határozatot annak a felperest érintő részében;

– másodlagosan csökkentse arányosan a kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

26 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

27 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2008. február 22-én érkezett levélben a felperes úgy nyilatkozott, hogy eláll a keresetben szereplő negyedik, ötödik és hatodik jogalaptól, amelyek a közigazgatási eljárás során történt felperesi együttműködésnek a Bizottság általi téves értékelésére, a teljesítőképessége hiányának a Bizottság általi figyelmen kívül hagyására, illetőleg az elrettentő hatás szükségességének értékelésére tekintettel a bírság állítólagos aránytalan jellegére alapított.

28 A felperes a tárgyalás során fenntartotta, hogy eláll a fent említett jogalapoktól, és kifejtette, hogy a keresetben megfogalmazott, a határozat megsemmisítése iránti kérelmeit úgy kell értelmezni, hogy azok kizárólag a határozat 2. cikkének megsemmisítésére irányulnak, amely cikkel a Bizottság az érintett vállalkozásokra a bírságot kiszabja. A felperesnek ezeket a nyilatkozatait a tárgyalási jegyzőkönyvben rögzítették.

Az alapösszeg meghatározásáról

29 A felperes azt állítja, hogy a bírság alapösszegének meghatározása során a Bizottság megsértette az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét, valamint az indokolási kötelezettségét.

A jogsértés súlyáról

– Az indokolási kötelezettség megsértéséről

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyedi határozat indokolásának világosan és egyértelműen tükröznie kell a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését oly módon, hogy lehetővé tegye az érdekeltek számára az elfogadott intézkedés igazolásának

megismerését, illetve a hatáskörrel rendelkező bíróság számára a felülvizsgálat gyakorlását. Az indokolási kötelezettséget az adott ügy körülményeire tekintettel kell értékelni. Nem kötelező, hogy az indokolás megjelölje az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, mivel azt a kérdést, hogy egy jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nem csupán megfogalmazására, hanem megalkotásának hátterére is tekintettel kell értékelni (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A versenyjog megsértéséért kiszabott bírságok meghatározását illetően a Bizottság teljesíti az indokolási kötelezettségét, amikor a határozatában megjelöli a mérlegelendő tényezőket, amelyek lehetővé teszik az elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának értékelését, anélkül hogy köteles lenne azokat részletesebben kifejteni, illetve a bírság számítási módjával kapcsolatos számszerű adatokat feltüntetni (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9693. o.] 38–47. pontját, és az Elsőfokú Bíróság T-191/98., T-212/98–T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-3275. o.] 1532. pontját). A bírságok összegének kiszámítási módszerére vonatkozóan a számszerű adatok megjelölése – legyenek azok bármilyen hasznosak is – nem nélkülözhetetlen az indokolási kötelezettség teljesítéséhez (a Bíróság C-182/99. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10761. o.] 75. pontja).

32 Az alapösszegek abszolút mértékének indokolását illetően emlékeztetni kell arra, hogy a bírságok a Bizottság versenypolitikájának eszközei, és a Bizottságnak a bírságok összege megállapítása terén mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába terelje (az Elsőfokú Bíróság T-150/89. sz., Martinelli kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1165. o.] 59. pontja). Ezenkívül el kell kerülni, hogy a bírságok a gazdasági szereplők számára könnyen előre láthatók legyenek. Ennélfogva nem várható el, hogy a Bizottság ebben a tekintetben a jogsértés súlyával és időtartamával kapcsolatos indokoláson kívül más indokolást adjon.

33 A jelen ügyben a határozatból kiderül, hogy a bírságokat a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerint állapították meg, és hogy a Bizottság – noha a határozat kifejezetten nem utal a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásra (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás) – a bírságok összegét az iránymutatásban meghatározott módszer szerint határozta meg.

34 A felperesnek azon állítását illetően, hogy a határozat elégtelenül indokolja a jogsértés súlyának értékelését és az alapösszeg meghatározását, elegendő azt megállapítani, hogy a határozat (277)–(288) preambulumbekezdéséből következik, hogy a Bizottság egyértelműen megjelölte a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőket, azaz a jogsértés természetét, az EGT-piacon az érintett termékekre gyakorolt hatását, és az érintett földrajzi piac kiterjedését, illetve minden egyes ténnyel kapcsolatban kifejtette azoknak a jelen esetben való alkalmazását.

35 A Bizottságnak tehát a határozatban az volt az álláspontja, hogy:

– a szóban forgó jogsértés lényegében eladási árak, illetve az ügyfelekre alkalmazandó egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítéséből, a piacok különösen egyes ügyfelekhez rendeléséből álló felosztásából és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépésekből áll, akik nem tagjai a kartellnek, és ezek a magatartások a jellegüknél fogva az EK 81. cikk (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikke (1) bekezdése rendelkezései megsértése legsúlyosabb típusának minősülnek (a határozat (278) preambulumbekezdése);

– a kartellmegállapodásokat végrehajtották, és azok azok hatással voltak az EGT piacán az érintett termékekre, jóllehet ezt hatást nem lehetett pontosan megmérni (a határozat (286) preambulumbekezdése);

– a kartell a teljes közös piacra, és – annak létrehozását követően – a teljes EGT-re kiterjedt (a határozat (287) preambulumbekezdése).

36 E tényezők összességére tekintettel a Bizottság álláspontja szerint az érintett vállalkozások különösen súlyos jogsértést követtek el, amelyekre az iránymutatás 1. A. pontja második bekezdésének harmadik francia bekezdése 20 millió euró feletti valószínű bírságot ír elő.

37 A Bizottság ezt követően kifejtette, hogy a nagyon súlyos jogsértések kategóriájában a kiszabható bírságok skálája lehetővé teszi a vállalkozások differenciált kezelését, annak figyelembevétele érdekében, hogy milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak, és hogy a bírság összegét olyan szinten rögzítsék, amely kellően elrettentő hatású.

38 Ezen differenciált kezelés keretében – amelyet a jogsértésben részt vevő vállalkozások piaci jelentősége közötti jelentős különbségek különösen szükségessé tettek – a Bizottság az érintett vállalkozásokat a szóban forgó piacon fennálló viszonylagos piaci jelentőségük alapján három kategóriába sorolta, amely kategóriákat a vállalkozások piaci részesedésük alapján határozta meg. A felperest a 14%-osra becsült piaci részesedésére tekintettel a második kategóriába sorolták (a határozat (288)–(297) preambulumbekezdése).

39 Az előző megfontolásokra tekintettel a Bizottság a jogsértés súlya függvényében meghatározott alapösszegként a felperes esetében 21 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekezdése).

40 Az ilyen indokolást nem lehet pusztán az iránymutatás megismétlésére leegyszerűsíteni – amint azt a felperes tette –, és úgy kell tekinteni, hogy az eleget tesz a fenti

30–32. pontban felidézett ítélkezési gyakorlat által értelmezett EK 253. cikk követelményeinek.

41 Ebből következően a bírság alapösszegének meghatározása során az indokolási kötelezettség Bizottság általi megsértésére alapított kifogást el kell utasítani.

– A Bizottság határozathozatali gyakorlatáról

42 A felperes azt állítja, hogy a jogsértés súlya alapján meghatározott alapösszegek aránytalanok és/vagy hátrányosan megkülönböztetők az ugyanezen eljárás szerint más vállalkozások esetében megállapított alapösszegekkel összehasonlítva.

43 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság határozathozatali gyakorlata nem szolgál jogi háttérként a versenyügyekben kiszabott bírságok tekintetében, amely jogi háttér kizárólag a 17. rendeletből áll (az Elsőfokú Bíróság T-23/99. sz., LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1705. o.] 234. pontja), és más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például a piacok, valamint az érintett vállalkozások és időszakok – megegyezzenek (a Bíróság C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8935. o.] 201. és 205. pontja, és a C-76/06. P. sz., Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-4405. o.] 60. pontja).

44 Ebben a tekintetben a felperes mindössze azt állítja, hogy a Bizottság által meghatározott alapösszegek az összehasonlítható jelentőségű piacokra vonatkozó árkartellek esetében általában 20 millió euró felett helyezkednek és helyezkedtek el,

és a határozatban az alapösszeg „átlagosan” az érintett piacon a vállalkozások által megvalósított forgalom 48%-a, szemben a „grafitelektródák”-ügyben szereplő 38%-kal és az [EK 81.] cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/35.691/E-4 – „előszigetelt csövek”-ügy) 1999. október 21-én hozott 1999/60/EK határozatban (HL 1999. L 24., 1. o.), az úgynevezett „előszigetelt csövek”-ügyben szereplő 32,2%-kal. Meg kell azonban állapítani, hogy ezek az általános és pontatlan megállapítások az átlagnak megfelelő adatokra való utalást illetően nem bizonyítják, hogy a felperessel szembeni aránytalan és/vagy hátrányosan megkülönböztető bánásmód áll fenn.

45 Szintén nem releváns a „speciális grafitok”-ügyre való közelebbi hivatkozás, amely ügyben az alapösszegek egyértelműen alacsonyabbak voltak a jelen esetben megállapítottaknál, annak ellenére, hogy az érintett vállalkozások piaci részesedése összességében nagyobb volt.

46 Amint azt a Bizottság helyesen hangsúlyozza, a fent említett ügynek a jelen ügytől való megkülönböztetését az érintett piacok méretére vonatkozó különleges körülmény teszi lehetővé. Még annak feltételezése esetén is, amint azt a felperes hangsúlyozza, hogy a „speciácis grafitok”-ügyben az izosztatikusgrafit- és az extrudáltgrafit-termékek EGT-piacának mérete 100 és 120 millió euró, illetőleg 60 és 70 millió euró között helyezkedik el, azok vitathatatlanul jóval alacsonyabbak az elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek EGT-piacának teljes méreténél, amely 1998-ban 291 millió euró volt (a határozat (37) preambulumbekezdése).

47 A tárgyaláson a felperes először vitatta ezen, a Bizottság által megállapított 291 millió eurós összeget, és különösen azt kifogásolta, hogy a Bizottság az érintett vállalkozások forgalmának és piaci részesedésének kiszámítása során figyelembe vette a saját felhasználásra szánt termelés értékét.

48 Az Elsőfokú Bíróság úgy véli, hogy új jogalapról van szó, amelyet az eljárás során tilos felhozni az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a szerint. Az érintett piac teljes értékére vonatkozó értékelés, amely egyébként a tárgyalás során nagyon tömören kifejtésre került, nem olyan új tényen alapul, amely az eljárás során merült fel, a Bizottság által megállapított 291 millió eurós összeg és az érintett vállalkozások forgalmának és piaci részesedésének kiszámítása során a saját felhasználásra szánt termelés értékének figyelembevételét igazoló indokolást egyértelműen megfogalmazza a határozat (37), és (291)–(295) preambulumbekezdése. A felperes egyszerű állítása alapján – amely szerint már a keresetben kifogásolta a bírság alapösszegének meghatározását – nem lehet úgy tekinteni, hogy a szóban forgó kifogás egy már korábban, közvetlenül vagy közvetetten a keresetben megfogalmazott kifogás kiegészítését jelenti, és azzal szoros kapcsolatban van. Ebből következően ezt a kifogást elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

49 Emlékeztetni kell még, hogy a Bizottság széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik a bírságok megállapítása során annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába irányítsa (az Elsőfokú Bíróság T-229/94. sz., Deutsche Bahn kontra Bizottság ügyben 1997. október 21-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-1689. o.] 127. pontja). Az a tény, hogy a Bizottság a múltban bizonyos szintű bírságokat szabott ki, nem jelenti azt, hogy nem növelheti ezt a mértéket, amennyiben ez szükséges a közösségi versenypolitika alkalmazásának biztosítása (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 109. pontja) és a bírságok elrettentő hatásának biztosítása érdekében (az Elsőfokú Bíróság T-327/94. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1373. o.] 179. pontja, amelyet a Bíróság fellebbezési eljárásban a C-297/98. P. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletében [EBHT 2000., I-10101. o.] helybenhagyott).

50 A felperes azon állítása, amely szerint – a párhuzamos eljárásokban vele szemben kiszabott szankciókra tekintettel – a bírságok szintjének emelése pontosan az ő esetében szükségtelen volt, az elrettentő hatás fogalmának Bizottság általi értékeléséről szóló vitához tartozik, amint az a határozat (359) preambulumbekezdésében kifejtésre került. Márpedig a felperes kifejezetten lemondott arról a jogalapról, amelyben annak megállapítását kérte, hogy a Bizottság tévesen értékelte ezt a fogalmat.

51 Mindenesetre hangsúlyozni kell azt, hogy a Bizottság helyesen tett különbséget az eljárások és a szankciók keretében a grafitelektród-kartell, az izosztatikusgrafit-kartell, az extrudáltgrafit-kartell és az elektromos és mechanikai felhasználású szén- és grafittermékek kartellje között az EK 81. cikk (1) bekezdésének négy különböző megsértését illetően.

52 Ebből következően a Bizottság jogosult volt az SGL esetében újabb bírságot kiszabni azon a címen, hogy az részt vett az elekrotechnikai és mechanikai szén- és grafittermékek kartelljében, amely bírságnak az a célja, hogy a pusztán szimbolikus szankció szintjét meghaladó szankció útján elrettentse ezt a vállalkozást, mivel a jelen ügy különleges körülményei között – amelyek során részben egy időben követték el a felperes részvételével folytatott kartelltevékenységeket – a Bizottság úgy vélte, hogy a 33%-kal csökkentett bírságösszeg elegendő a kívánt elrettentő hatás biztosításához (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-71/03., T-74/03., T-87/03. és T-91/03., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 15-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé; a továbbiakban: Tokai II-ügyben hozott ítélet] 336. pontját).

53 Végül emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság azon hatásköre, amely szerint bírságot szabhat ki a Szerződés 81. cikke (1) bekezdését vagy 82. cikkét szándékosan vagy gondatlanságból megsértő vállalkozásokra, egyike azoknak a Bizottságra ruházott eszközöknek, amelyek lehetővé teszik a közösségi jog által rábízott felügyeleti funkció ellátását.. Ez a funkció minden bizonnyal magában foglalja az egyedi jogsértések kivizsgálásának és szankcionálásának feladatát, de ugyancsak tartalmazza egy általános politika bevezetésének kötelezettségét, amelynek célja a Szerződés által előírt alapelvek alkalmazása a versenyügyekben, és a vállalkozások magatartásának orientálása ezen alapelvek fényében. (a fenti 49. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 105. pontja, és az Elsőfokú Bíróság T-224/00. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítélet [EBHT 2003., II-2597. o.] 105. pontja).

54 Ebből következően a Bizottság hatáskörébe tartozik, hogy az elrettentő hatásuk megerősítése céljából a bírságok összegének szintjéről döntsön, amikor meghatározott fajta jogsértések – a belőlük egyes érdekelt vállalkozások által nyerhető haszon miatt – még viszonylag gyakoriak, noha jogellenességük a közösségi versenypolitika kezdetétől fogva megállapítást nyert (a fenti 49. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 108. pontja, és a fenti 53. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 106. pontja).

55 Amint az a fent ismertetett ítélkezési gyakorlatból kiderül, a Bizottság által a bírságok összegének meghatározásakor követhető elrettentő cél arra irányul, hogy biztosítsa, hogy a vállalkozások a Közösségben, illetve az EGT-ben végzett tevékenységük során tiszteletben tartsák a Szerződés által lefektetett versenyszabályokat. Ebből az következik, hogy a közösségi versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírságok elrettentő hatását nem lehet kizárólag a bírsággal sújtott vállalkozás egyedi helyzetének fényében megítélni (a fenti 53. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 110. pontja).

56 A jelen esetben, amelyben a versenyjog klasszikus megsértéséről, és olyan magatartásról van szó, amelynek jogellenességét a Bizottság az ilyen ügyekben történő első beavatkozását követően számos alkalommal megerősítette, a Bizottság jogosult volt a bírság olyan összegének meghatározására, amely megfelelően biztosítja az elrettentő hatást a 17. rendelet által megszabott korlátok között.

57 Ebből következően a Bizottság határozathozatali gyakorlatára tekintettel el kell utasítani a bírság alapösszegének megállapítása során a felperessel szembeni aránytalan és/vagy hátrányosan megkülönböztető bánásmódra vonatkozó kifogást.

– A kartell tagjainak kategóriákba való sorolásáról

58 Emlékeztetni kell arra, hogy tekintettel az érintett vállalkozások közötti nagy méretbeli különbségekre, mindegyikük sajátos súlyának és így jogsértő magatartásuk a versenyre gyakorolt tényleges hatásának figyelembevétele érdekében a Bizottság a határozatban az iránymutatás 1. A. pontja negyedik és hatodik bekezdésének megfelelően eltérően kezelte a jogsértésben részt vevő vállalkozásokat. A Bizottság ennek érdekében az érintett vállalkozásokat három kategóriába sorolta az egyes vállalkozások által az EGT-ben az érintett termékek vonatkozásában megvalósított forgalom alapján, amelybe minden egyes vállalkozás esetében belefoglalta saját felhasználásra szánt termelés értékét. Az eredményként kapott szám a piaci részesedés, amely kifejezi az egyes vállalkozások viszonylagos jelentőségét a jogsértésben, és a vállalkozások tényleges gazdasági képességét arra, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak (a határozat (289)–(291) preambulumbekezdése).

59 Az összehasonlítás a forgalomra vonatkozó, a kérdéses termékeknek tulajdonítható (millió euróban kifejezett) adatokon alapult, amelyek a jogsértés utolsó évére, azaz 1998-ra vonatkoztak, amint az a határozat (37) preambulumbekezdésében szereplő „Az eljárás tárgyát képező termékcsoport forgalmára (beleértve a saját felhasználásra szánt termelésnek megfelelő értéket) és EGT piaci részesedésére vonatkozó becsült értékek 1998-ban” című 1. táblázatból is következik.

Szállítók	Forgalom (a saját felhasználásra szánt termelés értékét is beleértve)	Piaci részesedés az EGT-ben (%-ban)
Conradty	9	3
Hoffmann	17	6
[LCL]	84	29
Morgan	68	23
Schunk	52	18
SGL	41	14
Egyéb	20	7
Összesen	291	100

60 Ebből következően az LCL-t és a Morgant – amely a két legnagyobb piaci szereplőnek tekinthető 20% feletti piaci részesedéssel – az első kategóriába sorolták. A Schunkot és az SGL-t, amely 10% és 20% közötti piaci részesedésével közepes piaci szereplőnek tekinthető, a második kategóriába sorolták. A Hoffmannt és a Conradtyt, amely 10% alatti piaci részesedése miatt kis piaci szereplőnek tekinthető, a harmadik kategóriába sorolták (a határozat (37) és (297) preambulumbekezdése).

61 A Bizottság a fenti megfontolások alapján a jogsértés súlya alapján meghatározott alapösszegként az LCL és a Morgan esetében 35 millió eurót, az SGL és a felperesek esetében 21 millió eurót, a Hoffmann és a Conradty esetében 6 millió eurót állapított meg (a határozat (298) preambulumbekezdése).

62 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a felperes önmagában nem vitatja azt a módszert, amely alapján az eltérő bánásmód alkalmazása érdekében a bírságok alapösszegének meghatározásakor a kartell tagjait kategóriákba sorolják. Márpedig ennek a módszernek – amelyet egyébként az Elsőfokú Bíróság ítélkezési gyakorlata annak ellenére megerősített, hogy az figyelmen kívül hagyja az azonos kategórián belüli vállalkozások méretbeli különbségeit (az Elsőfokú Bíróság T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 385. pontja, és a T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.; a továbbiakban: Tokai I-ügyben hozott ítélet] 217. pontja) – az a következménye, hogy az azonos kategóriákba tartozó vállalkozásokra vonatkozó alapösszegek átalányjellegűvé válnak.

63 A felperes azt állítja ezzel ellentétben – a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítéletben megfogalmazottak szerint –, hogy a kategóriákba való sorolást – amint azt az Elsőfokú Bíróság a fenti ítélet 223. pontjában megjelöli – hozzávetőleg 5%-os piaci részesedésnek megfelelő részek szerint kell elvégezni, mivel ez mérlegelési hiba nélkül képes tükrözni a különböző piaci részesedések arányát, míg a Bizottság által a jelen esetben választott 10%-os részek szerinti besorolás túlságosan hozzávetőleges, és nem tükrözi a piaci viszonyokat.

64 A felperes azt állítja, hogy a vállalkozások 5%-os piaci részesedésnek megfelelő részek szerint hat kategóriába való besorolása a kategóriák szerinti átlagos piaci részesedés vagy a küszöbértékek elemzésének figyelembevétele alapján legfeljebb 15,9 millió eurós vagy 14 millió eurós alapösszeget eredményezett volna.

65 Az nem vitatott, hogy a „grafitelektródák”-ügyben a Bizottság az érintett vállalkozásokat 5%-os piaci részesedésnek megfelelő részek alapján három kategóriába sorolta, azonban az egyáltalán nem tűnik ki a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 223. pontjából, vagy az Elsőfokú Bíróság indokolásának egészéből, hogy a kartell tagjainak kategóriákba való sorolásából álló módszert az egyetlen olyan módszernek kell tekinteni, amely mérlegelési hiba nélkül képes tükrözni a különböző piaci részesedések arányát a valamely kartell szankcionálása céljából a Bizottság által lefolytatott valamennyi eljárásban.

66 A felperes a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítéletből nem következtethetett a határozat tárgyát képező kartellben részt vevő vállalkozások kategóriákba való sorolásának állítólagos hozzávetőlegességére vagy hátrányosan megkülönböztető jellegére pusztán amiatt, hogy a Bizottság a jelen esetben a széles mérlegelési jogkörének gyakorlása során más felosztási módszert követett, és 10%-os piaci részesedésnek megfelelő részek alapján három kategóriát hozott létre, mivel emlékeztetni kell arra, hogy a „grafitelektródák”-ügyben hozott határozat tárgyát képező piaci szereplők száma és azok piaci részesedés szerinti megoszlása a jelen ügytől eltért.

67 Egyebekben hangsúlyozni kell, hogy a felperes érvelése a jelen esetben 5%-os piaci részesedésnek megfelelő részeken (0–5%-tól 25–30%-ig) alapuló hat kategória létrehozását eredményezi, amelyek mindegyike csak egy vállalkozást tartalmaz, ami ellentmond a kategorizálás elvének.

68 Természetesen a kategóriákba való sorolás során – amelyet a Bizottság a határozatban alkalmazott – be kell tartani az egyenlő bánásmód elvét, amely szerint tilos a hasonló helyzeteket eltérő módon, illetve a különböző helyzeteket azonos módon kezelni, kivéve ha ez a bánásmód objektíve igazolható. Másfelől az ítélkezési gyakorlat szerint a bírság összegének legalább arányban kell állnia a jogsértés súlyának értékeléséhez figyelembe vett tényezőkkel (lásd a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 219. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

69 Annak ellenőrzéséhez azonban, hogy valamely kartell tagjainak kategóriákra való felosztása megfelel-e az egyenlő bánásmód és az arányosság elveinek, az Elsőfokú Bíróságnak – a Bizottság e tárggyal kapcsolatos mérlegelési jogköre gyakorlásának jogszerűségére irányuló vizsgálata keretében – annak vizsgálatára kell szorítkoznia, hogy ez az elosztás koherens és objektív módon indokolt-e (a fenti 62. pontban hivatkozott CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 416. pontja, és a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 220. és 222. pontja).

70 Ebben a tekintetben meg kell állapítani, hogy a vállalkozások három kategóriába való sorolása – kis, közepes és nagy piaci szereplők – nem ésszerűtlen módja annak, hogy a piacon fennálló viszonylagos jelentőségüket az alapösszeg meghatározása céljából figyelembe vegyék, amennyiben az nem vezet a szóban forgó piacok súlyosan eltorzított bemutatásához. Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a kartell tagjai 3, 6, 14, 18, 23 és 29%-os piaci részesedési aránnyal viszonylag kiegyensúlyozottan helyezkednek el egy 0-tól 30-ig tartó skálán, és a Bizottságnak a 10 és 20%-os kategóriaküszöb meghatározásából álló módszerét nem lehet eleve úgy tekinteni, hogy az nélkülözi a belső következetességet.

71 A Bizottság az első kategóriába sorolta az LCL és a Morgan vállalkozásokat, és 35 millió eurós alapösszeget állapított meg. A felperes állításával ellentétben a Bizottság ezen döntése nem minősíthető önkényesnek, ezáltal nem lép túl a tárgyban rendelkezésére álló széles mérlegelési jogkörön.

72 Először is hangsúlyozni kell, hogy a határozat (298) preambulumbekezdésében az alapösszeg 35 millió euróban való meghatározása a Bizottság azon elemzésének következménye – amint azt a Bizottság a határozat (277)–(297) preambulumbekezdésében kifejtette –, amelynek keretében a Bizottság egyrészt a jogsértést önmagában, objektív tényezők figyelembevételével, vagyis a jogsértés sajátos jellegéhez, piacra gyakorolt közvetlen hatásához és a földrajzi piac kiterjedéséhez képest minősítette, másrészt szubjektív elemeket vett figyelembe, azaz a kartellben részt vevő egyes vállalkozások sajátos súlyát, és ebből következően a jogellenes magatartásuknak a versenyre gyakorolt tényleges hatását. A Bizottság az elemzésének ezen második részében a bírság elrettentő szintje biztosításának célját követte, tekintettel a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások viszonylagos súlyára, és azon tényleges gazdasági képességére, hogy a szóban forgó versenynek jelentős kárt okozzon. A jogsértés súlyára vonatkozó értékelésének végén a Bizottság közvetlenül meghatározta az alapösszeget – a jelen esetben az LCL és a Morgan vonatkozásában 35 millió eurót –, figyelembe véve a fent említett tények összességét beleértve az elrettentés célját.

73 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy kifejezetten a „különösen súlyosnak” minősítendő jogsértéseket illetően az iránymutatás mindössze azt jelöli meg, hogy a valószínű bírságösszegek „20 millió [euró] fölött” vannak. Az iránymutatásban említett, az ilyen jogsértésekre kötelezően alkalmazandó egyedüli felső határ a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében megállapított teljes forgalom 10%-ának megfelelő általános határ [lásd az iránymutatás preambulumát és 5. pontjának a) alpontját] – amelynek megsértését nem állították a jelen ügyben –, valamint a jogsértés időtartama címén megállapítható pótösszegre vonatkozó felső határok (lásd az iránymutatás 1. B. pontja első bekezdésének második és harmadik francia bekezdését). Az iránymutatásban semmi sem tiltja, hogy a „különösen súlyos” jogsértés esetén a jelen esetben a Bizottság által alkalmazottal megegyező abszolút értékben emeljék a szintet.

74 Harmadszor úgy kell tekinteni, hogy a felperes állításával ellentétben túlzott jelentőséget adna a szóban forgó termékekkel megvalósított forgalomnak, ha a Bizottság által megállapított bírság alapösszege arányosságának értékelése kizárólag ezen összegnek az említett forgalomhoz való viszonyára korlátozódna. A jogsértés jellege, annak tényleges hatása, az érintett piac földrajzi kiterjedése és a bírság szükséges elrettentő hatása a jelen esetben a Bizottság által figyelembe vett olyan tényezők,

amelyekkel a fent említett összeg indokolható. Ebben a vonatkozásban a Bizottság jogosan minősítette „különösen súlyosnak" a jogsértést, mivel a felperes horizontális kartellben vett részt, amelynek célja lényegében az eladási árak, illetve egyéb az ügyfelekre vonatkozó üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett rögzítése, a piacok az ügyfelek elosztása révén történő felosztása, és azon versenytársakkal szembeni összehangolt fellépések útján, amelyek nem voltak tagjai a kartellnek, és amelyek tényleges hatást gyakoroltak az EGT-ben a szóban forgó termékek piacán.

75 Negyedszer hangsúlyozni kell, hogy az LCL és a Morgan releváns forgalma 84 millió, illetőleg 68 millió euró, a piaci részesedésük 29%-os, illetőleg 23%-os volt. A Bizottság tehát jogosan vélte úgy, hogy – 76 millió eurós átlagos forgalommal és a hozzávetőleg 26%-os átlagos piaci részesedéssel – ezt a két vállalkozást ugyanabba a kategóriába kell sorolni.

76 Mivel az első kategória összeállítását, éppúgy mint az annak megfelelő alapösszeget ennélfogva következetesnek és objektíve indokoltnak lehet tekinteni, meg kell vizsgálni, hogy a felperesből és a Schunkból álló második kategóriát is következesen és objektíve indokoltan alakították-e ki.

77 A felperes azt állítja, hogy – a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet indokolásának megfelelően – ha a különböző piaci részesedések közötti viszonyoknak tükröződnie kell a különböző kategóriákra megállapított alapösszegekben, akkor szükségszerűen össze kell hasonlítani „a legmagasabb kategória legmagasabb piaci részesedését a legalacsonyabb kategória legalacsonyabb piaci részesedésével". E két piaci részesedés közötti aránynak legalábbis meg kell felelnie az abszolút piaci részesedések közötti viszonylagos eltérésnek. Mivel az LCL és a felperes piaci részesedései közötti arány 2,07, tehát ez utóbbi, valamint a második kategória második vállalkozása bírsága alapösszegének ezt az arányt kellett volna tükröznie, és azt legfeljebb 16,9 millió euróban kellett volna meghatározni.

78 Újból hangsúlyozni kell a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet tényállása és a jelen ügy közötti különbségeket, az érintett piaci szereplők számára, a piaci részesedéseik megoszlására, és arra a tényre tekintettel, hogy a „grafitelektródák”-ügyben a Bizottság sajátos számtani módszer alkalmazása mellett döntött, amely abból állt, hogy a hozzávetőleg 5%-os piaci részesedésnek megfelelő részek szerint járt el, amelynél minden egyes rész egy hozzávetőleg nyolcmillió eurós összegnek felelt meg. A fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 232. pontjában az Elsőfokú Bíróság a megkülönböztetés e módszere következetességének ellenőrzése során kijelentette, hogy amennyiben a Bizottság saját elhatározásából döntött az ilyen számtani módszer alkalmazása mellett, akkor – a kifejezetten indokolt eltérés esetét kivéve – ugyanazon kartell valamennyi tagjával szemben kötve van e módszer szabályaihoz.

79 Mindenesetre a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítéletben semmi sem utal arra, hogy a kartell tagjainak kategóriákra való felosztása keretében meghatározott bírságok alapösszege közötti viszonyt a legmagasabb kategória „legnagyobb” vállalkozásának és a legalacsonyabb kategória „legkisebb” vállalkozásának piaci részesedése között fennálló arány alapján kell meghatározni.

80 A felperes elemzése – amely abból áll, hogy a piaci részesedését különválasztja, és azt kizárólag az LCL piaci részesedésével hasonlítja össze a vele és az LCL-lel szemben megállapított alapösszegek közötti viszony meghatározása érdekében, amely viszonyt ezt követően a második kategória két vállalkozására kell alkalmazni – valójában az ítélkezési gyakorlat által elfogadott kategóriákra való felosztás elvének és az azzal összefüggő alapösszegek átalányosításának tagadásával egyenértékű.

81 Ezzel ellentétben az azonos kategóriába tartozó vállalkozások átlagos adatainak figyelembevétele rámutat, hogy a határozatban elvégzett kategóriákra való felosztás következetes és objektíve indokolt.

82 Az LCL és a Morgan (első kategória) átlagos forgalma és átlagos piaci részesedése 76 millió euró, illetve 26% volt, míg a Schunk és a felperes (második kategória) esetében ugyanezek az adatok 76 millió eurót, illetve 16%-ot tettek ki. A két átlagos érték közötti arány tehát 1,634 (a forgalom esetében) és 1,625 (a piaci részesedés esetében).

83 Ezek az arányok nagyon közel vannak az első kategória alapösszege (35 millió euró) és a második kategória alapösszege (21 millió euró) közötti arányhoz, amely 1,66. Ez az arány a felperesnek nem jelent hátrányt, ellenkezőleg az előnyös számára, mivel a két átlagos érték közötti arány 1,634 (a forgalom esetében) és 1,625 (a piaci részesedés esetében).

84 A Hoffmannból és a Conradtyból álló harmadik kategóriát illetően e vállalkozások átlagos forgalma és átlagos piaci részesedése 13 millió eurót és 4,5%-ot tett ki. Figyelembe véve az LCL-re és a Morganre (első kategória) vonatkozó adatokat, a két átlagos érték aránya 5,846 (a forgalom esetében) és 5,777 (a piaci részesedés esetében). Ez az arány ismét nagyon közel van az első kategória alapösszege (35 millió euró) és a harmadik kategória alapösszege (6 millió euró) közötti arányhoz, amely 5,83.

85 A második és a harmadik kategóriába sorolt vállalkozások összehasonlítását illetően a két átlagos érték aránya 3,576 (a forgalom esetében) és 3,555 (a piaci részesedés esetében), amely majdnem megfelel a második kategória alapösszege (21 millió euró) és a harmadik kategória alapösszege (6 millió euró) közötti aránynak, amely 3,5.

86 Hangsúlyozni kell, hogy a felperes a válaszában azt állítja, hogy az átlagértékeken alapuló értékelés szintén hátrányosan megkülönböztető és aránytalan eredményhez vezet, és ennek alapján előterjeszti, hogy a Bizottság az LCL és a Hoffmann esetében

olyan alapösszeget fogadott el, amely 1,207 millió euró, illetőleg 1 millió eurónak felel meg a piaci részesedés minden egyes százalékpontja vonatkozásában (35 : 29 = 1,207 és 6 : 6 = 1), amelynek a felperes helyzetére alkalmazva 16,9 millió euró vagy 14 millió euró alapösszeget kellett volna eredményeznie.

87 Elegendő megállapítani, hogy a felperes ezzel az érvvel csak megismételte – más megfogalmazásban – a fenti 77. pontban összefoglalt érvelését, amely az egyes vállalkozások közötti kapcsolatok arányossága szigorú betartásának követelményén alapult.

88 Amint az már kifejtésre került, ez az érvelés a Bizottság által a határozatban végrehajtott – és az ítélkezési gyakorlat elfogadott – vállalkozások kategóriákra való felosztása elvének tagadásával egyenértékű; amely érvelést az Elsőfokú Bíróság nem fogadhat el, kivéve ha bizonyítást nyer, hogy a felperesnek a második kategóriába való sorolása ellentétes az arányosság és az egyenlő bánásmód elvével.

89 A felperes az érvelése keretében pontosan azt terjeszti elő, hogy a Schunkkal egy kategóriába sorolása egyenlőtlen bánásmódot eredményezne a felperes rovására, mivel a Schunk 18%-os piaci részesedéssel rendelkezik, amely a felperesénél hozzávetőleg a 12 millió euróval nagyobb forgalomnak felel meg.

90 Emlékeztetni kell arra, hogy a Schunkot és a felperest azonos kategóriába sorolták 18 és 14%-os piaci részesedéssel, amely az érintett piacon 52 és 41 millió eurós forgalomnak felelt meg, és ezáltal egyértelműen a 10 és 20% közötti piaci részesedésű vállalkozások részében helyezkednek el.

91 Fontos hangsúlyozni, hogy az azonos kategóriába tartozó Schunk és a felperes között a méretbeli különbség kevésbé jelentős, mint a felperes és a Hoffmann között, amelyek különböző kategóriákba tartoznak. A felperes piaci részesedése (14%) közelebb volt a Schunk piaci részesedéséhez (18%), mint a harmadik kategória legjelentősebb piaci szereplőjének piaci részesedéséhez (Hoffman, 6%), amelytől azokat 4, illetőleg 8 százalékpont választotta el. A Schunk és a felperes közötti csekély különbség (4 százalékpont), tekintettel a Schunk nem különösebben magas piaci részesedésére, lehetővé tette a Bizottság számára, hogy következetesen és objektíven, tehát az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megsértése nélkül a felperest a Schunkhoz hasonlóan és a Hoffmantól és a Conradtytól eltérően közepes piaci szereplőként kezelje, következésképpen a Schunkkal azonos alapösszeget határozzon meg számára, amely magasabb, mint a Hoffmannra és a Conradtyra kiszabott alapösszeg, amelyek pozíciója jelentéktelen volt a szóban forgó piacon (6 és 3%).

92 Emlékeztetni kell arra ugyanis, hogy, még ha a kategóriákra való felosztás miatt egyes vállalkozások tekintetében – bár a méretük különböző – azonos alapösszeget alkalmaznak is, ezt az bánásmódbeli különbséget objektíve igazolhatja az, hogy a jogsértés súlyának meghatározásakor a jogsértés jellege nagyobb jelentőséget kap, mint a vállalkozások mérete (lásd a fenti 62. pontban hivatkozott CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 411. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

93 A felperes azt állítja végül, hogy a Bizottság általi kategóriákra való felosztás téves, mivel a Bizottságnak össze kellett volna adnia a Schunk és a Hoffmann piaci részesedését, mivel e vállalkozásokat akként kellett volna figyelembe venni, ahogyan azok a bírságot kiszabó határozat meghozatalának időpontjában mutatkoztak. E körülmények között a felperest a 20%-nál kisebb piaci részesedésnek megfelelő harmadik kategóriába kellett volna sorolni, mivel az első és a második kategóriát a több mint 25%-os piaci részesedéssel rendelkező LCL, illetőleg a 20 és 25% közötti – a jelen esetben 24%-os – teljes piaci részesedéssel rendelkező Schunk és a Hoffmann alkották. Ennélfogva a Bizottság határozathozatali gyakorlatának megfelelően a felperessel szemben megállapított alapösszegnek 17,5–13 millió euróval alacsonyabbnak kellett volna lennie a jelen esetben megállapítottnál.

94 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság megállapította a Hoffmann különleges felelősségét, mivel ez a vállalkozás önállóan vett részt az 1994 szeptembertől 1999 októberig tartó jogsértésben, kifejtve azt, hogy a Schunk csak 1999. október 28-án szerezte meg a Hoffmann feletti ellenőrzést.

95 Ezen értékelésnek megfelelően, amelyet a felperes közvetlenül nem vont kétségbe, a Bizottság három kategóriába sorolta az érintett vállalkozásokat, köztük a Hoffmannt, az EGT-ben az egyes vállalkozások által a jelen eljárással érintett termékekkel megvalósított forgalom alapján, amelybe belefoglalta a saját felhasználásra szánt termelés értékét is. Ez számszerű piaci részesedést eredményez, amely megfelel a jogsértésben az egyes vállalkozások viszonylagos súlyának és azon tényleges gazdasági képességének, hogy a versenynek jelentős kárt okozzanak.

96 Az összehasonlítás a forgalomra vonatkozó, a kérdéses termékeknek tulajdonítható adatokon alapult, amelyek a jogsértés utolsó évére, azaz 1998-ra vonatkoztak, amelyet a felperes vitat, és azt állítja – az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartására hivatkozva –, hogy a Bizottságnak a vállalkozások helyzetét azon nap vonatkozásában kellett volna értékelnie, amikor a bírságot kiszabták, és ebből következően össze kellett volna adnia a Schunk és a Hoffmann piaci részesedéseit.

97 Azonkívül, hogy ez az érvelés kétségbe vonja a Hoffmann önálló felelősségét, amelyet a Bizottság a határozatban megállapított, azt mint megalapozatlant el kell utasítani.

98 Hangsúlyozni kell, hogy a felperes kifogása a jogsértés súlya alapján a bírság összege kiszámításának arra a szakaszára vonatkozik, amelynek során a Bizottság a „különösen súlyosnak” minősített jogsértések 20 millió euró feletti valószínű bírságösszegét

kiigazítja, figyelembe véve a kartellben érintett minden egyes vállalkozás sajátos súlyát, tehát jogsértő magatartása versenyre gyakorolt tényleges hatását.

99 Márpedig a jogsértés piacra gyakorolt hatásának terjedelmét és az ebből a kartell egyes résztvevőire háruló felelősségrészt illetően megállapításra került, hogy a forgalomnak a jogsértés tárgyát képező árucikkekből származó része a jellegénél fogva alkalmas arra, hogy pontosan kimutassa a jogsértésnek az érintett piacra gyakorolt hatásának mértékét (lásd különösen a fenti 49. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 121. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-347/94. sz., Mayr-Melnhof kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1751. o.] 369. pontját). Közelebbről, amint azt az Elsőfokú Bíróság hangsúlyozta, a valamely korlátozó magatartás tárgyát képező árukra vonatkozó forgalom olyan objektív tényezőnek tekinthető, amely mutatja e magatartás szabad versenyre gyakorolt káros hatásának pontos mértékét (az Elsőfokú Bíróság T-151/94. sz., British Steel kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-629. o.] 643. pontja).

100 A Bizottság tehát jogosan járt el a jelen esetben, amikor a jogsértés utolsó teljes naptári éve során a szóban forgó termékekkel megvalósított üzleti forgalmat és az érintett piacon 1998 óta jelen lévő egyes vállalkozások piaci részesedését vette figyelembe, és nem az említett vállalkozások helyzetét a határozat elfogadásának napján, négy évvel a jogsértés befejezését követően.

101 Az előző megfontolásokból következik, hogy a kartell tagjainak a Bizottság által a határozatban elvégzett kategóriákra való felosztására vonatkozó valamennyi kifogást el kell utasítani.

A jogsértés időtartamáról

102 A 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megfelelően a jogsértés időtartama olyan ténynek minősül, amelyet figyelembe kell venni a versenyszabályokat megsértő vállalkozásra kiszabandó bírság összegének megállapításakor.

103 Ami a jogsértés időtartamára vonatkozó tényezőt illeti, az iránymutatás különbséget tesz a rövid időtartamú (általában egy évnél rövidebb) jogsértések, amelyek esetében a jogsértés súlyára tekintettel meghatározott alapösszegét nem kell emelni, a közepes időtartamú (általában egy–öt évig tartó) jogsértések, amelyek esetében ez az összeg 50%-kal növelhető, és a hosszú időtartamú (általában öt évnél hosszabb) jogsértések között, amelyek esetében ez az összeg évi 10%-kal növelhető (az 1. B. pont első bekezdésének első–harmadik francia bekezdése).

104 Az nem vitatott, hogy a felperes 1988 októberétől 1999 decemberéig – azaz tizenegy év és két hónapos jogsértési időszak során, amely hosszú időtartamú jogsértésnek felel meg – részt vett a kartellben, és ennek következtében a bírságának alapösszegét a jogsértés időtartama alapján 110%-kal növelték.

105 A felperes azt állítja, hogy ez a 110%-os növelés aránytalan, és az ellentmond mind az iránymutatásban előírt bírságkiszámítási módszernek, mind a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatának.

106 Először is, az iránymutatás állítólagos megsértését illetően a felperes – egyidejűleg és ellentmondásosan – azt állítja, hogy a vitatott növelés tárgytalanná teszi a jogsértés súlyára vonatkozó értékelése előző szakaszát, és ugyanezt a súlyt másodszor is figyelembe veszi, mivel a Bizottság által „különösen súlyosnak" minősített árkartellek jellegüknél fogva hosszú időtartamú jogsértések.

107 A felperes első állítása olyan elvi kijelentésnek minősül, amelynek nincs jelentősége. Elegendő azt megjegyezni, hogy a jogsértés súlya értékelésének végén a Bizottság meghatározta az alapösszeget, a jelen esetben a felperes vonatkozásában 21 millió eurót. Ezen első szakaszt követően a Bizottság figyelembe vette a jogsértés időtartamát, és a jogsértés hosszú időtartamára tekintettel megnövelte az előzőleg meghatározott alapösszeget. Önmagában az a tény, hogy a kiegészítő bírságösszeg az alapösszeg több mint 100%-os növelésének felel meg, egyáltalán nem jelenti azt, hogy az alapösszegnek a jogsértés súlya alapján való meghatározása értelmetlen.

108 Nem megalapozott a második állítás sem, mivel az azon a téves előfeltételezésen alapul, hogy bizonyos jogsértések jellege és azok időtartama között szükségszerű összefüggés áll fenn, és az zűrzavart eredményez a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében előírt súlyra és időtartamra vonatkozó szempontok terén.

109 A Bizottságnak még annak feltételezése esetén sem tiltható meg a tényleges időtartam minden esetben való figyelembevétele, hogy az árkartelleket a természetükből adódóan hosszú időre alakították ki. Ugyanis bizonyos kartelleket annak ellenére, hogy hosszú időre tervezték őket, rövid tényleges működés után tár fel a Bizottság, vagy jelent be egy résztvevőjük. E kartelleknek szükségképpen kisebb a káros hatásuk, mint azoknak, amelyek ténylegesen hosszú ideig működtek. Ebből következően a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján minden esetben meg kell különböztetni a jogsértés időtartamát és természetéből következő súlyát (a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 259. pontja és a fenti 52. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélet 275. pontja).

110 A Bizottság tehát az iránymutatás 1. B. pontjának harmadik bekezdésében található felhatalmazás alapján jogosult közölni, hogy a korábbi gyakorlathoz képest ettől kezdve jelentősen megszigorítja a hosszú időtartamú jogsértések esetén a növelést, annak érdekében, hogy a fogyasztókra „hosszú időn át káros hatást gyakorló" korlátozásokat hathatós szankcióval sújtsák (a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 260. pontja).

111 Egyebekben az iránymutatás 1. B. pontja első bekezdésének harmadik francia bekezdése a hosszú időtartamú jogsértések esetére nem ír elő évenként 10%-os automatikus növelést, hanem ebben a tekintetben a Bizottságnak mérlegelési mozgásteret enged. Egyértelműen következik a határozat (299) és (300) preambulumbekezdéséből, hogy a Bizottság mérlegelési jogkörének gyakorlásával döntött a bírságok alapösszegének 10%-os növeléséről a jogsértés minden egyes teljes éve esetében, és további 5%-os növeléséről minden egyes további hat hónapnál hosszabb, de egy évnél rövidebb időszak vonatozásában, figyelembe véve a jogsértés időtartamát, amely jóval meghaladta az úgynevezett „közepes időtartamú" jogsértések kategóriájának határát jelentő öt évet.

112 Az a tény, hogy a Bizottság az évenkénti 10%-os növelés elvét alkalmazta a jogosan hosszú időtartamúnak minősített jogsértés vonatkozásában, egyáltalán nem ellentétes az iránymutatással, és a felperesnek a hosszú időtartamú jogsértések esetén a „büntetések fokozatosan csökkenő növelése elvének" megsértésére vonatkozó érve – amely elvnek a közösségi jogban nem bizonyított a létezése – figyelmen kívül hagyja a jogsértés folyamatosságát, amelyet a Bizottság a jogsértés egységességével együttesen állapított meg, és amelyet a felperes nem vitatott.

113 Ennélfogva semmi sem tiltja, hogy a Bizottság – az iránymutatásban a saját magának előírt a szabályok alapján – a jogsértés tizenegy éves és két hónapos időtartama címén a felperes bírságának alapösszegét 110%-kal növelje. Ezenfelül ez a 110%-os növelés nem tekinthető nyilvánvalóan aránytalannak a jogsértés hosszú időtartamára tekintettel.

114 Másodszor, a Bizottság határozathozatali gyakorlatának állítólagos megsértését illetően emlékeztetni kell arra, hogy ez a gyakorlat nem szolgál jogi háttérként a versenyügyekben kiszabott bírságok tekintetében, amely jogi háttér kizárólag a 17. rendeletből áll (a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 234. pontja) és más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például a piacok, valamint az érintett vállalkozások és időszakok – megegyezzenek (a fenti 43. pontban hivatkozott JCB Service kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 201. és 205. pontja, és a fenti 43. pontban hivatkozott Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 60. pontja).

115 A felperes ebben a tekintetben hivatkozik a Bizottság három határozatára, amelyekben utóbbi a jogsértési időszaknak csak a második évétől vette figyelembe a jogsértés időtartamát a bírság alapösszegének növelésénél, mivel az iránymutatás csak a „közepes” időtartamúnak tekintett jogsértési időszakot meghaladó esetben ír elő bírságnövelést.

116 Meg kell azonban jegyezni, hogy a felperes által hivatkozott ügyek nem hasonlíthatók össze a jelen üggyel.

117 Így, az előszigetelt csövekre vonatkozó határozatban és az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP.F.1. 36.516 – Nathan-Bricolux-ügy) 2000. július 5-én hozott 2001/135/EK bizottsági határozatban (HL 2001. L 54., 1. o.) a Bizottság figyelembe vette azt a tényt, hogy a jelen üggyel ellentétben a szóban forgó korlátozásokat a vitatott időszak során nem rendszeresen hajtották végre.

118 Az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/36.545/F3 – „aminosavak”-ügy) 2000. június 7-én hozott 2001/418/EK határozatban (HL 2001. L 152., 24. o.) a Bizottság számos vállalkozást marasztalt el a lizinpiaci kartellben való részvételük miatt. A Bizottság felállította a jogsértési évenkénti 10%-os növelés elvét, amelyet azonban nem alkalmazott egységesen, anélkül hogy erre magyarázatot adott volna. Az Elsőfokú Bíróság T-220/00. sz., Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének (EBHT 2003., II-2473. o.) 130–139. pontjában ezt akként helyesbítette, hogy csökkentette az időtartam alapján megállapított növelést a vállalkozás javára, amellyel szemben az évenkénti 10%-os növelés elvét alkalmazták.

119 Mindenesetre emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód elvének betartását összhangba kell hozni a jogszerűség elvének betartásával, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett (a Bíróság 134/84. sz., Williams kontra Számvevőszék ügyben 1985. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 2225. o.] 14. pontja; a fenti 49. pontban hivatkozott SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet 160. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 367. pontja).

120 Márpedig a felperes állításával ellentétben az iránymutatás 1. B. pontjának rendelkezéseiből nem következik, hogy a jogsértés első évét nem kell figyelembe venni. Ugyanis ebben a tekintetben csak az van előírva, hogy a rövid időtartamú jogsértések esetén, amelyek általában egy évnél rövidebb időtartamúak, egyáltalán nem kell növelést alkalmazni. Alkalmazni kell azonban növelést az ezt meghaladó időtartamú jogsértésekre, amely növelést „minden egyes év” vonatkozásában az alapösszeg 10%-ában lehet meghatározni, ha a jelen esethez hasonlóan a jogsértés több mint öt évig tartott (a fenti 118. pontban hivatkozott Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 133. pontja).

121 Ebből következően el kell utasítani a bírság alapösszegének megállapítása során a felperessel szembeni aránytalan és/vagy hátrányosan megkülönböztető bánásmódra vonatkozó kifogást a jogsértés időtartamára és a Bizottság határozathozatali gyakorlatára tekintettel.

A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében előírt bírság felső határáról

A felperes esetében a világméretű forgalom 10%-os felső határa alkalmazásának hiányáról

122 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a Bizottság az EK 81. cikket vagy az EK 82. cikket megsértő vállalkozásokra bírságként „a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át” szabhatja ki.

123 A felperes először is azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a fent hivatkozott cikket, mivel a jelen esetben e cikk alapján hivatalból csökkentenie kellett volna a bírság alapösszegét, mivel figyelembe véve a vele szemben a „grafitelektródák”-ügyben és a „speciális grafittermékek”-ügyben kiszabott bírságokat – akár az alapösszeg, akár a végösszeg esetében – e bírságok végössszege, a határozatban kiszabott bírságot is beleértve, egyértelműen meghaladja a világméretű forgalom 10%-át. Ezt a megoldást a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében meghatározott 10%-os felső korlát írja elő, amelynek az a célja, hogy a vállalkozást megvédje az olyan túlzott méretű bírságtól, amely a gazdasági fennállását veszélyeztetheti.

124 Ki kell jelenteni, hogy még ha a Bizottság szabadon is dönthet – az Elsőfokú Bíróság felülvizsgálatának alárendelve – az engedékenységi közlemény alapján az egyes esetek körülményeire tekintettel történő bírságcsökkentésről, köteles tiszteletben tartani a 10%-os felső határt. A Bizottság nem rendelkezik diszkrecionális jogkörrel a 10%-os felső határ alkalmazásában, amely a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése szerint

kizárólag a forgalom nagyságához kötődik. Amint azt Tizzano főtanácsnok a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának (2005. június 28-án hozott ítélet, EBHT 2005., I-5425. o., I-5439. o.) 125. pontjában hangsúlyozza, „valamely küszöb – lényegénél fogva – abszolút felső határt jelent, amely automatikusan alkalmazandó, ha a meghatározott küszöbértéket elérik, függetlenül bármilyen más értékelési tényezőtől”.

125 A jelen esetben a felperes esetében a jogsértés súlya és időtartama alapján meghatározott alapösszeget 44,1 millió euróban állapították meg, amely összeg az esetleges súlyosító vagy enyhítő körülmények Bizottság általi értékelését követően is változatlan maradt, mivel a felperes javára vagy terhére ilyen körülményt egyáltalán nem állapítottak meg. Márpedig ez a 44,1 millió eurós összeg nyilvánvalóan alacsonyabb a 10%-os korlátnál, amely a 2002-es évben az említett vállalkozás világméretű forgalma esetében 1112 millió euró volt. Ennélfogva a felperesnek egyáltalán nem lehetett engedélyezni a bírság alapösszegének csökkentését, és a Bizottság helyesen alkalmazta a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését.

126 A felperesnek a fenti 123. pontban felidézett érvelése figyelmen kívül hagyja a hivatkozott cikk egyértelmű megfogalmazását, amelyből az következik, hogy a 10%-os felső határ a Bizottság által szankcionált minden egyes jogsértésre külön alkalmazandó (a fenti 52. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélet 377. pontja). Ebben a vonatkozásban emlékeztetni kell arra, hogy a bírság összegének a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének keretein belül való meghatározása érdekében ez utóbbi előírja a jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételét.

127 A vállalkozás forgalmára való kifejezett hivatkozást értelmezve a közösségi bíróság kijelentette, hogy az előírt 10%-os felső korlát célja annak megakadályozása, hogy a bírság a vállalkozás méretével aránytalan legyen, mivel egyedül a világméretű forgalom képes megközelítő jelzést adni a méretről, a fenti arányt a vállalkozás teljes világméretű forgalmára vonatkozóan kell érteni (a fenti 49. pontban hivatkozott

Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 119. pontja). A 10%-os felső korlát céljának e meghatározása azonban elválaszthatatlan az előző pontban felidézett 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének megfogalmazásától és hatályától, és ez a cél nem alapozza meg a fent hivatkozott pont megfogalmazásával ellentétes, a felperes által előterjesztett értelmezését.

128 A felperes a kifogásának alátámasztására az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/37.512 – „vitaminok”-ügy) 2001. november 21-én hozott bizottsági határozatra (HL 2003. L 6., 1. o.) is hivatkozik, amelyben a Bizottság megállapította, hogy a két vállalkozás külön-külön nyolcszor sértette meg az EK 81. cikket, ebből következően azok vonatkozásában nyolc bírságot szabott ki. Ebben a tekintetben rá kell mutatni, hogy e bírságok összege minden egyes esetben tiszteletben tartja a 10%-os felső határt, és a felperesnek az az észrevétele, amely szerint az egyes vállalkozásokra kiszabott bírságok összege alacsonyabb az említett vállalkozások teljes forgalmának 10%-ánál, nem bizonyítja, hogy a Bizottság a jelen esetben megsértette a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdését.

129 A felperes másodszor azt állítja, hogy a Bizottság lényegében visszaélt a hatáskörével. A Bizottság megpróbálta megkerülni a 10%-os felső határt azáltal, hogy három különböző határozatban külön-külön szabott ki szankciót az ugyanazon időszakra vonatkozó versenyjoggal ellentétes magatartás vonatkozásában.

130 A felperes a tárgyalás során az ezen állítás pontos jelentésére vonatkozó kérdésre válaszolva kijelentette, hogy nem állt szándékában azt állítani, hogy a „grafitelektródák”-ügyben, a „speciális grafittermékek”-ügyben és a határozat elfogadásának alapját képező ügyben érintett kartellek valójában egyetlen jogsértésnek minősülnek.

131 Fontos hangsúlyozni ebben a szakaszban, hogy a Bizottság jogosult volt a felperesre négy különböző bírságot kiszabni, amelyek mindegyike esetében betartotta a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében meghatározott határokat, feltéve hogy a felperes az EK 81. cikk (1) bekezdését négy alkalommal sértette meg, emlékeztetve arra, hogy a „speciális grafittermékek”-ügyben egyetlen eljárást kezdeményezett, amely egy egységes határozat elfogadásához vezetett, amely két különböző jogsértés fennállását állapította meg, amelyek közül az egyik a speciális izosztatikus grafit piacára, a másik a speciális extrudált grafit piacára vonatkozott, és két különböző bírságot szabott ki a felperesre.

132 E körülmények között a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésében előírt felső határ állítólagos „jogellenes megkerülésére” vonatkozó felperesi érvelés irreleváns. Ugyanis, amint azt a Bizottság jogosan kijelenti, a fent említett felső határ alkalmazása vonatkozásában közömbös, hogy a különböző versenyjogi szabályok megsértését egységes vagy elkülönített eljárások során eltérő időpontokban szankcionálják, mivel a 10%-os felső határ az EK 81. cikk valamennyi megsértésére alkalmazandó.

133 A felperesnek arra a tényre vonatkozó általános megfontolásai, hogy a Bizottság hozzáállása a jelen esetben demoralizáló hatással volt a vállalkozásra, amely képtelenné vált pénzügyi helyzetének rendbetételére, és állandó nyilvános megbélyegzésnek volt kitéve, amely a jó hírnevének rontása formájában további károsodást jelentett, szintén irrelevánsak a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdése megsértése és az Bizottság által állítólag elkövetett hatáskörrel való visszaélés bizonyításának követelményeire tekintettel.

134 Hangsúlyozni kell végül, hogy a Bizottság a felperes számára a bírság 33%-os csökkentését engedélyezte, figyelembe véve annak súlyos pénzügyi nehézségeit, és azt a tényt, hogy a felperessel szemben a közelmúltban a „grafitelektródák”-ügyben és a „speciális grafittermékek”-ügyben az egy időben történt kartelltevékenységekben való részvétele miatt jelentős bírságokat szabtak ki.

A 10%-os felső határ állítólagos hátrányosan megkülönböztető alkalmazásáról a Hoffmann javára

135 Hangsúlyozni kell, hogy a felperes nem azt állítja, hogy a Hoffmannhoz hasonló helyzetben volt, hanem azt, hogy a Bizottság a világméretű forgalom téves figyelembevételével szabálytalanul alkalmazta a 10%-os felső határt a Hoffmann javára. A felperes kifejti, hogy a Hoffmannt a Schunk 1999. október 28-án szerezte meg, és hogy az e két társasággal szemben megállapított alapösszegek összesen (53,1 millió euró) a 2002-es összesített forgalmuk (624,4 millió euró) kevesebb mint 10%-át tették ki, ami kizárta, hogy a 10%-os felső határ alkalmazásával a bírság összegét csökkentsék.

136 Mivel a felperes Hoffmann-nal szemben kiszabott bírság jogellenes csökkentésére hivatkozik, még annak feltételezése esetén is, hogy a Bizottság a 10%-os felső határ helytelen alkalmazásával e vállalkozás számára jogellenesen engedélyezett csökkentést, emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód elvét összhangba kell hozni a jogszerűség elvével, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett (a fenti 119. pontban hivatkozott Williams kontra Számvevőszék ügyben hozott ítélet 14. pontja; a fenti 49. pontban hivatkozott SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítélet 160. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 367. pontja).

137 Emlékeztetni kell a teljesség érdekében, hogy Bizottságnak a 10%-os felső határ alkalmazásakor figyelembe kell vennie az érintett vállalkozás forgalmát, azaz amely vállalkozásnak betudható a jogsértés, és amely felelősségét emiatt megállapította, valamint közölni vele a bírságot kiszabó határozatot (az Elsőfokú Bíróság T-304/02. sz., Hoek Loos kontra Bizottság ügyben 2006. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-1887. o.] 116. pontja).

138 Márpedig a jelen esetben nem vitatott, hogy a Bizottság álláspontja szerint a Hoffmann megsértette az EK 81. cikket, azáltal hogy 1994. szeptembertől 1999. októberig – azaz a Schunk általi megszerzését megelőzően – önállóan és a saját felelősségére részt vett a kartellben. Ezenkívül e megszerzés után a Hoffmann megtartotta jogi személyiségét, tevékenységeit, valamint elegendő vagyont, annak ellenére, hogy a jelenleg a Schunk irányítja (a határozat (256) preambulumbekezdése). Ebből következően a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy a Schunk általi megvétele előtt elkövetett jogsértésért magát a Hoffmannt kell felelősnek tekinteni, és kizárólag a forgalom 10%-os felső határának a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében említett alkalmazása miatt hivatkozott a Hoffmann forgalmára.

139 Ebből következik, hogy a forgalom 10%-ára vonatkozó felső határnak a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében említett téves vagy hátrányosan megkülönböztető alkalmazására vagy annak „jogellenes megkerülésére" alapított kifogásokat el kell utasítani.

A késedelmi kamatokról

140 A felperes hangsúlyozza, hogy a határozat közlése és a három hónapos határidő lejártát követően a bírság meg nem fizetett összegére automatikusan 5,5%-os mértékű késedelmi kamatot, azaz az Európai Központi Bank (EKB) refinanszírozási kamatlába szerinti kamatot kell alkalmazni, amely az irányadó időpontban 2% volt 3,5%-kal növelten; ez az 5,5%-os kamatláb 3,5%-ra csökkent bankgarancia benyújtása esetén.

141 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság a határozatban egyáltalán nem indokolta ezt a nagyon magas és önkényes kamatlábat. Ezenkívül tiltó kamatról van szó, amely – jogalap nélkül – a jogvédelmi jogalap igénybevételének kiegészítő szankciójaként

működik, ami sérti „a közösségi jog általános elveit, amely szerint minden személy jogosult a hatékony jogorvoslati lehetőséghez, és nem keletkezhet hátránya abból a tényből, hogy jogvédelmet keresett”.

142 Meg kell jegyezni, hogy az SGL már felhozott hasonló kifogást a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélethez és a fenti 52. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélethez vezető eljárás során, amely ítéletekben az Elsőfokú Bíróság elutasította az említett kifogást, amely megoldást a fellebbezést követően a Bíróság is helybenhagyott a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének (EBHT 2006., I-5977. o.) 113–118. pontjában és a C-328/05. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2007. május 10-én hozott ítéletének (EBHT 2007., I-3921. o.] 109–115. pontjában).

143 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint (a Bíróság 107/82. sz., AEG kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3151. o.] 141–143. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-275/94. sz., CB kontra Bizottság ügyben 1995. július 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., II-2169. o.] 46–49. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 395. és 396. pontja) a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése által a Bizottságra ruházott hatáskör magában foglalja a jogosultságot a bírság esedékességi időpontjának és a késedelmi kamatok kezdő időpontjának meghatározására, e kamatok mértékének rögzítésére, a határozat végrehajtási módjának megállapítására, és adott esetben a kiszabott bírság alapösszegére és kamataira vonatkozó bankgarancia benyújtásának megkövetelésére. Amennyiben ez a hatáskör nem állna fenn, a vállalkozásoknak előnyük származhatna a bírságok késedelmes megfizetéséből, amely gyengítené a Bizottság által – a versenyjogi szabályok alkalmazásának felügyeletére vonatkozó feladata keretében – kiszabott versenyjogi szankciókat. Így a bírságok esetében a késedelmi kamatok alkalmazását annak elkerülése indokolja, hogy a Szerződés hatékony érvényesülését meghiúsíthassák a rájuk kiszabott bírságot késedelmesen megfizető vállalkozások által egyoldalúan alkalamazott gyakorlatok, és annak kizárása, hogy ez utóbbiak előnyös helyzetbe kerüljenek azon vállalkozásokhoz képest, amelyek a bírságaikat a számukra előírt határidőre befizetik (a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 475. pontja).

144 Az ítélkezési gyakorlat ebben az összefüggésben elismerte, hogy a Bizottság jogosult megállapítani a piaci kamatlábnál 3,5 százalékponttal magasabb késedelmi kamatokat (az Elsőfokú Bíróságnak a fenti 143. pontban hivatkozott CB kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 54. pontja; a T-24/93–T-26/93. és T-28/93. sz., Compagnie maritime belge transports és társai kontra Bizottság ügyben 1996. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 1996., II-1201. o.] 250. pontja és a fenti 43. pontban hivatkozott LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 397. pontja) míg bankgarancia benyújtása esetén a piaci kamatlábnál 1,5 százalékkal magasabb kamatlábat (a fenti 143. pontban hivatkozott CB kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 54. pontja).

145 Ezeknek a megoldásoknak ettől az időponttól jogszabályi alapjuk van, mivel azokat megismétli az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2002. december 23-i 2342/2002/EK, Euratom bizottsági rendelet (HL L 357., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 4. kötet, 145. o.), pontosabban e rendelet 86. cikke, amelynek a jogszerűségét a felperes nem vitatja. Ez a rendelet, annak 273. cikke szerint, 2003. január 1-jén lépett hatályba.

146 Rá kell mutatni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az Elsőfokú Bíróság jóváhagyta az 5%-os, a 13,25%-os és a 13,75%-os késedelmi kamatokat, kifejtve, hogy a Bizottság jogosult az átlagos piaci hitelező által javasolt, piacon alkalmazott kamatnál magasabb szinten elhelyezkedő referenciapontot választani, amennyiben az szükséges a halogató magatartások megelőzésére (lásd a fenti 62. pontban hivatkozott Tokai I-ügyben hozott ítélet 476. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). E körülmények között a jelen ügyben elfogadott 5,5%-os és 3,5%-os kamatok a fent említett jogos célra tekintettel nem tekinthetők aránytalannak.

147 A felperesnek azon általános közösségi jogelv állítólagos megsértésére vonatkozó érvelése, amely szerint „minden személy jogosult a hatékony jogorvoslati lehetőséghez, és nem keletkezhet hátránya abból a tényből, hogy jogvédelmet kívánt igénybe venni”, lényegében azt jelenti, hogy a bírsággal szankcionált vállalkozás anélkül nyújthat be

jogorvoslatot, hogy vállalnia kellene a jogorvoslat elutasításának kockázatát, és az végső soron egyenértékű a késedelmi kamatok *ratio legisének,* azaz a visszaélésszerű kérelmek megakadályozásának tagadásával.

148 A felperes mindenesetre nem bizonyítja, hogy a Bizottság az 5,5%-os és 3,5%-os késedelmi kamatok meghatározásával megsértette a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot, amely a közösségi jog alapelvének minősül. Végeredményben meg kell állapítani, hogy a grafitelektródák és a speciális grafittermékek ügyére és a jelen ügyre vonatkozó határozatban a Bizottság által meghatározott kamatok nyilvánvalóan nem tartották vissza a felperest attól, hogy a közösségi bíróság előtt keresetet nyújtson be.

149 Egyebekben a felperes megállapításai a bírósági eljárás időtartamának hatására vonatkozóan – amelynek bizonytalansága az ilyen típusú eljárások természetének velejárója – nem változtatják meg a fent említett következtetést. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a bírósági eljárás bizonytalan időtartamának a kamat összegére gyakorolt következményeinek megelőzésére érdekében a vállalkozásnak lehetősége van arra, hogy kérelmezze a vele szemben bírságot szabó bizottsági határozat végrehajtásának felfüggesztését, vagy bankgaranciát nyújtson be, amely lehetővé teszi a kamat 5,5%-ról 3,5%-ra való csökkentését.

150 Ezenkívül a felperes utal a Bizottságnak arra a gyakorlatára, hogy a vállalkozások által a bírságuk kiegyenlítése céljából teljesített kifizetésekre az EKB refinanszírozási műveleteire kínált legalacsonyabb kamatnál 0,1%-kal magasabb kamatot engedélyez, amely lehetővé teszi az előző pontban hivatkozott kockázat semlegesítését.

151 A felperes szerint ez a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a Bizottság szerint alacsonyabb kamatok is elegendőnek tűnnek a visszaélésszerű kérelmek megakadályozására, mivel egyébként egyáltalán nem fizetnének kamatot, ennélfogva a jelen esetben követelt kamat – legalábbis a megfizetett kamatok összegének abban a részében, amely meghaladja a Bizottság által megfizetett kamatok összegét – indokolatlan volna.

152 Azáltal, hogy az EKB refinanszírozási műveleteire kínált legalacsonyabb kamatnál 0,1%-kal magasabb kamatot engedélyezett a vállalkozások által a bírságaik kiegyenlítése érdekében teljesített ideiglenes kifizetésekre, a Bizottság olyan kiváltságban részesíti az említett vállalkozást, amely sem a Szerződés, sem a 17. rendelet rendelkezéseiből, sem a 2342/2002 rendelet rendelkezéseiből nem következik (lásd ebben az értelemben a fenti 143. pontban hivatkozott CB kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 82. pontját), amely nem alapozhatja meg érvényesen a felperes kifogását. Ettől teljesen eltérő a célja a Bizottság által azon bírságokra alkalmazott kamatlábaknak, amely bírságokról utólag kiderül, hogy tévesen fizették meg: az első kamatláb célja az, hogy megakadályozza a Közösségek jogalap nélküli gazdagodását egy olyan vállalkozás rovására, amelynek a bírsága megsemmisítése iránti keresete sikeres volt, míg a második kamatláb célja a bírságok megfizetésének visszaélésszerűen nagy késedelmeinek megakadályozása (a fenti 52. pontban hivatkozott Tokai II-ügyben hozott ítélet 414. pontja).

153 Végül hangsúlyozni kell, hogy a határozat 2. cikke és a felperessel a határozatot közlő 2003. december 11-i levél együttes olvasatából kiderül, hogy abban egyértelműen kifejtették a késedelmi kamatok meghatározásának módját, és ezáltal a Bizottság eleget tett az EK 253. cikkben előírt indokolási kötelezettségének.

154 Ebből következően a fenti 141. pontban felidézett, a határozatban előírt késedelmi kamatokra vonatkozó kifogást el kell utasítani.

155 A fenti megfontolások egészéből következően a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

156 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2. Az SGL Carbon AG-t kötelezi a költségek viselésére.

Vilaras Prek Ciucă

Kihirdetve Luxembourgban, a 2008. október 8-i nyilvános ülésen.

E. Coulon M. Vilaras

hivatalvezető elnök

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás . . . . . II - 2520
Eljárás és a felek kérelmei . . . . . II - 2526
A jogkérdésről . . . . . II - 2528
Az alapösszeg meghatározásáról . . . . . II - 2528
A jogsértés súlyáról . . . . . II - 2528
– Az indokolási kötelezettség megsértéséről . . . . . II - 2528
– A Bizottság határozathozatali gyakorlatáról . . . . . II - 2532
– A kartell tagjainak kategóriákba való sorolásáról . . . . . II - 2537
A jogsértés időtartamáról . . . . . II - 2549
A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében előírt bírság felső határáról . . . . . II - 2554
A felperes esetében a világméretű forgalom 10%-os felső határa alkalmazásának hiányáról . . II - 2554
A 10%-os felső határ állítólagos hátrányosan megkülönböztető alkalmazásáról a Hoffmann javára . . . . . II - 2558
A késedelmi kamatokról . . . . . II - 2559
A költségekről . . . . . II - 2564